

Catalunya, terra de castells

Fem ruta per les 10 construccions medievals més representatives del país

CRISTINA TORRA BARCELONA | 29/11/2018 16:23

El castell de Cardona / castellscatalans.cat

Encara que no sigui certa la teoria que diu que la paraula Catalunya ve de l'evolució de la paraula francesa 'chastelain' (que serviria per denominar el governador d'un castell) i, en canvi, sí que ho sigui la que apunta que el nom ve de la Batalla dels Camps Catalànics, que va enfrontar romans i visigots contra huns, o la que diu que té un origen àrab, no hi ha dubte que Catalunya és terra de castells. No hi ha mostra més clara d'això que el miler de fortificacions que esquitxen tot el territori i mouen gent com Jordi Gironès i una quinzena d'antics companys de feina a trobar-se un cop al mes per descobrir els castells catalans. Des del 2006 han visitat 344 castells i els tenen tots documentats a la web castellscatalans.cat ([/castellscatalans.cat](http://castellscatalans.cat)), una informació que comparteixen amb la Viquipèdia per actualitzar-la i donar valor a tota la seva feina de recerca.

Tot i que d'alguns dels 1.000 castells documentats no en queda res en peu, d'altres "són autèntiques joies patrimonials que cal conservar encara que només siguin ruïnes", considera Alberto Reche, doctor en història medieval i Investigador de l'Institut d'Estudis Medievals (UAB), que també apunta que la singularitat dels castells catalans és la seva diversitat. "Per a mi aquesta és la gràcia, n'hi ha molts i de molts tipus, i tothom pot tenir el seu castell medieval preferit", considera Reche. Si tu encara no tens clar quin és el teu castell predilecte, aquí tens una petita ajuda: els 10 castells medievals més representatius de Catalunya.

Castell de Montsoriu (Selva)

"És molt icònic, és la imatge típica de castell que trobem als llibres infantils", explica Reche, que considera el castell de Montsoriu un dels més importants del país. Impulsat pels senyors de Cabrera i situat a les portes del Parc Natural del Montseny, se'n té la primera referència a principis del segle XI, quan ja hi havia una torre

fortificada de vigilància. “És un castell molt ben restaurat i que val la pena visitar de tant en tant”, considera Gironès.

Preu de l'entrada: 6 € (7,5 € amb guia)

El castell de Montsoriu

Castell de Cardona (Bages)

“La grandesa del castell de Cardona és inexplicable sense els senyors de Cardona i el seu control sobre les mines de sal”, explica Reche. “La família considera que la seva representació social passa per crear un castell molt imponent”, segueix. Encara avui és considerat part del patrimoni medieval més rellevant de Catalunya. “S’ha conservat molt bé i el lloc és un mirador privilegiat”, apunta Gironès. La torre de la Minyona i la col·legiata de Sant Vicenç, joia del romànic llombard català, són dos dels imprescindibles d’aquesta fortalesa.

Preu de l'entrada: 8 € (opció de visita guiada)

El castell de Cardona

Castell de Miravet (Ribera d'Ebre)

És probablement el castell més singular i el millor exemple d'arquitectura militar templària de Catalunya. Originàriament islàmic, és conquerit pels cavallers de l'Orde del Temple, que "fan un castell tipològicament únic seguint les bases dels castells que es construeixen a Síria i a l'entorn de les croades", explica Reche. Els templers aprofiten l'enclavament estratègic entre el segle XII i fins al segle XIV, quan va patir un setge per part de Jaume II. Amb un bon estat de conservació, encara es poden visitar les cavallerisses, la cisterna, la cuina, el magatzem o l'important església romànica.

Preu de l'entrada: 3,5 € (opció de visita guiada)

El castell de Miravet / GETTY

Castell de Claramunt (Anoia)

És un dels exemples més significatius dels castells de frontera que formaven part d'una xarxa de defensa de fortaleses que delimitaven el territori entre el comtat de Barcelona i l'Al-Àndalus amb l'objectiu de protegir la zona dels atacs sarraïns. Tot i que la seva història està marcada per desenes de conflictes bèl·lics, amb les corresponents destruccions i reconstruccions, "encara avui conserva unes de les muralles més imponents", considera Gironès. És un castell molt complet que conserva una església i una capella romàniques, a més de diverses torres i estances.

Preu de l'entrada: 3,5 €

Castell de les Sitges (Segarra)

"Si hagués de dibuixar un castell de fades, potser el dibuixaria com el de les Sitges", creu Gironès. Als seus inicis, al segle XI, era un castell romànic de defensa del territori, però entre els segles XII i XIV es converteix en un castell palau gòtic. "És el que passa amb la majoria de castells quan deixen de tenir una necessitat defensiva i passen a tenir una necessitat de poder i d'ostentació del senyor feudal que hi viu", explica Reche. A prop, hi ha una església romànica que va fer construir la família noble del castell.

Preu de l'entrada: 5 €

El castell de les Sitges

Castell de Montclús (Vallès Oriental)

No tan ben conservat com els anteriors, va ser un castell construït el segle XII en un lloc estratègic i amb accés difícil. "La seva estructura defensiva es completa amb la ubicació, en ple massís del Montseny", explica Reche, que afegeix que al segle XV es va convertir en un castell palau. Avui en dia, només se'n conserven restes importants de murs i una torre rodona, originària dels inicis.

Entrada lliure

El que queda del castell de Monclús

Castell de Requesens (Alt Empordà)

Està documentant des del segle IX, però poc en queda d'aquella època. És un exemple clar de castell medieval que ha passat per mil i una transformacions. "L'última és del final del segle XIX i forma part del neomedievalisme", explica Reche. Ordenada pel comte de Peralada, va buscar inspiració en els castells medievals francesos, però l'interior el va decorar amb el mobiliari modernista de l'època. Si el visites, copsaràs aquesta singular barreja.

Preu de l'entrada: 4 €

El Castell de Requesens

Castell de Mur (Pallars Jussà)

Per a molts és l'emblema dels castells de frontera dels comtats catalans gràcies a la seva arquitectura i el seu nivell de conservació. Juntament amb la col·legiata de Santa Maria de Mur és símbol del domini militar i espiritual d'un territori fronterer conquerit als musulmans. "És un castell simple, però els murs perimetrals es conserven sencers", detalla Gironès, que el considera una visita imprescindible en tota ruta de castells.

Preu de la l'entrada: 5,25 €

El Castell de Mur

Castell d'Olièrdola (Alt Penedès)

Més que del castell i prou caldria parlar del conjunt monumental d'Olièrdola. "És un cronograma de la història de Catalunya, per aquí hi han passat ibers, romans i senyors feudals", destaca Reche. La muntanya d'Olièrdola ha estat habitada des de l'Edat de Bronze. Els ibers hi van construir un poblat fortificat, els romans una fortificació per controlar la via d'accés a Tàrraco i, durant l'edat medieval, Sunyer, comte de Barcelona, va fer construir la muralla perimetral, les dues esglésies romàniques i el castell. Si t'agrada la muntanya, no et perdís la ruta circular al conjunt.

Preu de l'entrada: 4,5 €

El castell d'Olèrdola

Castell de la Roca del Vallès (Vallès Oriental)

Actualment residència privada, rere el castell de la Roca del Vallès s'hi amaga una història de més de 1.000 anys amb les primeres referències al segle X. "Neix com un castell feudal de defensa però es converteix en un castell administratiu", detalla Reche, que el considera un bon exemple dels usos dels castells al llarg del temps. Actualment, de manera privada, s'ha restaurat i rehabilitat per viure-hi. "Tot i que ha perdut la seva funció original, encara avui hi ha gent que considera que els castells són espais a recuperar", diu Reche. "Els castells són espais vius".

No visitable

L'evolució dels castells

Els primers castells daten del segle VIII i es consideren "protocastells, normalment fets amb fusta de l'època carolíngia", explica Reche, "però poden tenir un origen islàmic, romà o ibèric, ja que molts cops s'aprofiten llocs estratègics per fer les fortificacions". Un parell de segles després comencen a aparèixer els castells de frontera per defensar el comtat de Barcelona del territori d'Al-Àndalus i per això hi ha una gran concentració de forteses entre l'Anoia i el Penedès. Més endavant, quan ja no han de fer la funció de defensa, es converteixen en castells senyorials o castells palau. "És una manera de controlar el territori administrativament i de mostrar el poder del senyor", apunta Reche.